

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DİJİTAL OKURYAZARLIK

ÖĞRETMEN KILAVUZU

Etkili dijital okuryazarlar olmaları için öğrencilerinize
nasıl destek olabilirsiniz?

meb.gov.tr

**Dijital okuryazarlık;
dijital hayata katılmak,
dijital bir toplumda yaşamak,
öğrenmek ve çalışmak için
ihtiyaç duyulan bilgi,
beceri ve tutum setidir.¹**

1) JISC. Developing Students' Digital Literacy.Digital Capabilities Framework. Erişim adresi: <https://www.jisc.ac.uk/guides/developing-students-digital-literacy>. Erişim Tarihi: 09.10.2020

GİRİŞ

Son on yılda dijital teknolojiler ve dijital medya, yaşları ne olursa olsun birçok insanın hayatının merkezi haline gelmiştir. Cep telefonları hem gençler hem de yetişkinler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. YouTube gibi web siteleri, ilgi alanları hakkında bilgi arayan birçok kişi için ilk uğrak noktası olmuştur. Televizyon dizileri, filmler ve müzikler bilgisayarlarda, MP3 oynatıcılarda depolanmakta ve istenilen zamanlarda bunlara erişilebilmektedir. E-posta, dünyanın her yerinden insanlar arasında anında iletişime olanak sağlamaktadır. Çevrimiçi alışveriş ve bankacılığın yanı sıra devlet hizmetleri de giderek daha fazla internet tabanlı hale gelmiştir. Hem çevrimiçi hem de çevrimdışı oyun özelliği, birçok insanın hayatında belirgin bir şekilde yer almaktadır. Sosyal ağ siteleri gibi Web 2.0 teknolojileri, insanların çevrimiçi içeriği paylaşarak ve düzenleyerek iş birliği yapmasına olanak tanımaktadır.

Teknoloji gençlerin hayatlarında da gittikçe artan önemli bir role sahiptir. Bilgi ve enformasyon çağında günümüz gençleri medyaya istedikleri zamanda ve her yerde erişmeye alıştıkları interaktif bir dijital kültürde yaşamaktadırlar. Gençlerin görünüşte çaba harcamadan medya aracılığıyla etkileşimde bulunmaları “dijital yerliler” olarak anılmalarının nedeni olmuştur.

Dijital yerliler olarak tanımlanan gençlerin doğar doğmaz sanal ortam ile uyum içerisinde oldukları düşünülmekte ve onların bu bağları doğal karşılanmaktadır.² Ancak bu durum günümüz gençleri ile ilgili var olan potansiyel bir sorunu maskeleymektedir. Gençler internet teknolojilerini kullanmayı ne kadar benimsemiş olsalar da ve teknolojiyi kullanma becerileri yetişkinlere göre daha hızlı gelişmiş olsa da uygun bir rehberlik olmadan bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) amatör kullanıcıları olarak kalmaya devam etmektedirler. Bu durum tam anlamıyla dijital okuryazar olmayan, ancak siber uzaya derinlemesine dalmış genç bir neslin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yüzden, gençlerin teknolojiyi kullanmak için ihtiyaç duyulan tüm bilgi, beceri ve anlayışa otomatik olarak sahip olduklarını varsaymak doğru değildir. Gençlerin dijital kültürde uygun bir şekilde gelişme göstermeleri için doğru bir şekilde desteklenmeleri gerekmektedir.

2) Karabulut, B. (2015). Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 21. Sayfalar 11-23. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed/issue/34743/384200>. Erişim tarihi: 07.10.2020

Gün geçtikçe daha fazla sayıda işletme, hizmet sektörü ve hatta yönetim birimleri çevrimiçi kullanıcılar talep etmektedir. Bu nedenle dijital okuryazarlık becerilerinden yoksun vatandaşlar sağlık, eğitim gibi devlet hizmetlerine ve sivil katılım fırsatlarına erişim ve istihdam edilme gibi konularda daha dezavantajlı duruma düşmektedirler. Söz konusu nedenlerle gençlerin dijital kültür dünyasında okuryazar olabilmeleri için bu kültüre ait bilgi ve değerleri edinmeleri; eleştirel düşünme, iletişim ve bilgi yönetimi gibi bir dizi beceriyi geliştirmeleri giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Dijital okuryazar olmak, okulda hâlihazırda öğretilmiş olan bilgi ve becerileri tamamlamak ve genişletmek için önemli bir hayat becerisine sahip olmak demektir. Dijital okuryazarlık, teknolojik bilgi birikiminden daha fazlasıdır. İş hayatı, okul ortamı ve günlük hayatta yerleşik olan çok çeşitli etik, sosyal ve yansıtıcı uygulamaları içermektedir. O nedenle dijital hayatın temelini oluşturan dijital okuryazarlık genel manada müfredatın teknolojiyle ilgili bölümleriyle sınırlandırılmamalıdır. Dijital okuryazarlık; tarih hakkında bilgi edinmenin yanı sıra tarihi nasıl çalışacağını öğrenmenin, bilim hakkında bilgi edinmenin yanı sıra fen bilimleri prensiplerini nasıl uygulayacağını öğrenmenin de önemli bir parçasıdır. Geniş manada dijital okuryazarlık; bilgi edinmek, öğrenmek, bağlantı kurmak, çalışmak için bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerilerini öğrenmekle ilgilidir.

Okuryazarlığın geleneksel tanımları; dinleme, konuşma, okuma, yazma, aritmetik ve eleştirel düşünme ile ilgili becerilere odaklanmıştır. Bu becerileri kazandırmadaki nihai amaç ise etkin ve anlamlı yollarla topluma dâhil olabilen aktif düşünür ve öğrenenler yetiştirmek olarak ifade edilmektedir. Söz konusu beceriler, dijital topluma tam katılım için de gereklidir. Ancak bunlar ihtiyaç duyulan daha büyük bir beceri ve yetkinlik kümesinin yalnızca bir parçasıdır. Çünkü geleneksel okuryazarlık becerileri bireylerin toplumun değişen yapısına etkin biçimde katılımları için yeterli olmamaktadır. Bu durum da dijital okuryazarlık kavramını gündeme getirmekte; yüz yüze ve/veya çevrimiçi sınıf ortamında öğrencilerin bu bilgi, beceri ve tutum setini edinmelerini gerekli kılmaktadır.

Bu kılavuz hızla dijitalleşen toplumda etkin birer dijital okuryazar ve dijital vatandaş olmaları için öğrencilerinizi nasıl destekleyebileceğinize ilişkin bir takım öneriler içermektedir. Bu kılavuz ne kapsamlı bir “Nasıl yapılır?” rehberi ne de dijital okuryazarlık beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesinde neler yapılması gerektiğine ilişkin bir takım “Kurallar seti”dir. Kılavuzda daha ziyade;

- Dijital okuryazarlıkla ilgili öğrenme çıktılarını dersinizin müfredatına ve dijital okuryazarlığı bir müfredat eklentisi olarak görmeden günlük uygulamalarınıza entegre edebilmemiz,

DİJİTAL OKURYAZARLIK | ÖĞRETMEN KILAVUZU

6

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > GİRİŞ

- Dersinizin kazanımlarını öğrencilerinize aktarırken bilgi iletişim teknolojilerini daha yaratıcı ve eleştirel biçimde kullanabilmeniz,
- Kendi dersinizle ilgili öğrenme deneyimleri oluştururken öğrencileri hızla değişen teknolojik çevrenin taleplerini karşılamaya hazırlamak için dijital okuryazarlıkla ilgili bilgi, beceri ve tutumları bu deneyimin bir parçası haline getirebilmeniz,
- Dijital okuryazarlık becerilerinin edindirilmesinde meslektaşlarınızla ortak bir dil kullanabilmeniz,
- Kendi dijital okuryazarlık ve dijital vatandaşlık yeterliliklerinizi geliştirirken dijital okuryazarlığın öğretiminde kullanabileceğiniz yöntemleri keşfedebilmeniz size yardımcı olabileceğini umduğumuz bir takım öneriler yer almaktadır. Bu önerileri dijital okuryazarlık öğretimini kendi dersinizin müfredatıyla bütünleştirirken bir başlangıç noktası olarak düşünebilir ve kullanabilirsiniz.

meb.gov.tr

7

İÇİNDE NELER VAR?

Giriş

Dijital Okuryazarlık

Dijital Okuryazarlık

Dijital Okuryazarlığın Temel Kavramları

Uygulamada Dijital Okuryazarlık

Dijital Okuryazarlığın Bileşenleri

Sınıfta Dijital Okuryazarlığı Teşvik Etmek

Dikkate Alınması Gereken Hususlar

Neler Yapabilirsiniz?

Yararlanılan Kaynaklar

1

DİJİTAL OKURYAZARLIK

Teknolojinin günlük hayatımızda giderek daha yaygın hale gelmesi ve dijital görevlerin günlük rutininin bir parçası olması nedeniyle hayatta kalma becerilerinin listesi, dijital okuryazarlık becerisi dâhil edilmeden tamamlanmayacaktır. Dijital okuryazarlık, kullanıcıların teknolojiyi kullanarak bilgiyi bulma, değerlendirme, organize etme, oluşturma becerileri ve teknoloji açısından zengin ortamlarda bu becerileri kullanarak sorunları çözme becerisi olarak tanımlanmaktadır.³ Her ne kadar teknoloji okuryazarlığı ile karıştırılsa da dijital okuryazarlık, temel bilgisayar becerilerini edinmekten daha fazlasıdır. İnsanların teknolojiyle ne yaptıklarını, sorunları nasıl çözdüklerini ve nasıl etkili iletişim kurduklarını içermektedir.

Dijital dünyada etkin birer vatandaş olabilmek için gençlerin bu becerileri edinmeleri ve bunları geliştirmelerine katkıda bulunacak öğrenme deneyimlerine sahip olmaları artık bir gereklilik olmuştur. Ancak müfredat aracılığıyla dijital okuryazarlığı geliştirmenin, öğrencileri dijital teknolojiyle motive etmekten ve ilgisini çekmekten ziyade gençlerin dünyayı anlamalarını ve hem şimdi hem de gelecekte sosyal, kültürel, ekonomik ve entelektüel hayatta tam ve aktif bir rol almalarını desteklemekle ilgili olduğu unutulmamalıdır.

3) Leu, D. J., Kinzer, C. K., Coiro, J., Castek, J. ve Henry, L. A. (2013). New literacies: A Dual-level theory of the changing nature of literacy, instruction, and assessment. In D. E. Alvermann, N. J. Unrau, & R. B. Ruddell (Eds.), *Theoretical models and processes of reading* (Sixth Edit., pp. 1150–1181). Newark, DE: International Reading Association.

NEDEN DİJİTAL OKURYAZARLIK?

Dijital kültürlerle etkileşimleri daha fazla olduğundan ve teknolojiyle büyüdüklerinden çocuklar ve gençlerin dijital teknoloji becerilerinin “dijital göçmenler” olarak tanımlanan ebeveynlerinden ve öğretmenlerinden daha zengin olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayımdan hareketle günümüz gençleri dijital yerliler olarak tanımlanmaktadır. Pek çok genç, çok çeşitli teknolojileri kullanma konusunda kendine güvenmekte, bilgi bulmak için genellikle internete başvurmakta ve bilmedikleri donanım veya yazılımları çok hızlı bir şekilde çalıştırmayı öğrenebilmektedir. Ancak gençlerin teknoloji kullanımına olan güvenleri yanıltıcı olabilir. Birçok öğrenci verilen konuyla ilgili internette bilgi aramada, ilgili bilgiyi seçmede ve sunmada zorlanmaktadır. Ödevler herhangi bir web sitesinden kopyalanan ve yapıştırılan, öğrencinin ilgisini çekmeyen bilgilerle dolup taşmaktadır. Öğrenciler, web sitelerinde buldukları bilgilerin güvenilirliğini sorgulama ve arama terimlerinin nasıl çalıştığını kavramakta da zorlanmaktadır. Bu nedenle, gençlerin teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı bir çağda doğdukları ve/veya büyüdükları için dijital teknolojileri kullanmak ve dijital okuryazar olmak için gerekli bilgi, beceri ve tutumlara yeterli düzeyde sahip olduklarını varsaymak doğru bir yaklaşım değildir. Gençlerin hızla değişen teknoloji dünyasını anlamlandırmak için yardıma ve dijital kültürde gelişmeleri için desteklenmeye ihtiyaçları vardır. Çok miktarda bilgiye erişimin mümkün olduğu bu çağda gençlerin sadece yetkin arama becerilerine sahip olması yeterli değildir. Bilgi kaynaklarının ve erişilen bilginin güvenilirliğini sorgulamak, bilgiyi sentezlemek ve verilen konuyla ilişkilendirebilmek için gençlerin üst düzey eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

Öğretmenler öğrencilerin ihtiyaç duydukları desteği sağlarken aynı zamanda öğrencilerin özgün ürünler ortaya koymalarına ve dijital içerikler tasarlamalarına, iş birliği yapmalarına, etkili iletişim kurmalarına, kültürel ve sosyal anlayış geliştirmelerine, teknolojinin bu süreçleri desteklemek için en iyi ne zaman ve nasıl kullanılabileceğini kavramalarına da yardımcı olabilirler. Bu bakımdan sınıf ortamlarında öğrencilere dijital okuryazarlık becerilerini edinmeleri ve geliştirmeleri konusunda destek olunması önemlidir.

Çocuklar okula mevcut dijital medya bilgisi ve deneyimleriyle gelmektedir. Ancak okul ortamında deneyimledikleri teknoloji kullanımı ile okul dışında teknolojiyi kullanarak iletişim kurma ve bilgiyi keşfetme biçimleri çoğu zaman birbirinden oldukça farklı olmaktadır. Bu, çocukların okul kültürü ile okul dışındaki yaşam kültürü arasındaki uçurumun genişlemesine neden olmaktadır.⁴ Çocukların ve gençlerin kendi bilgi, fikir, ilgi alanları ve değer sistemlerinin eğitim sistemine yansıtılmaması, öğrenmenin başlangıç noktası olarak onların mevcut bilgi ve hayat gerçekliklerinin alınmaması okul hayatına yeteri kadar ilgi duymamalarına neden

4) Buckingham, D. (2015). Defining Digital Literacy: What Young people need to know about digital media?. Nordic Journal of Digital Literacy 2015(4):21-34

meb.gov.tr

11

olmakta ve öğrenme motivasyonunu düşürmektedir. Çocukların ve gençlerin dijital kültürdeki deneyimlerinin öğretim uygulamalarına yansıtılması, sadece öğrencileri öğrenmeye dâhil etmeye çalışmakla ilgili değildir. Konu bilgisinin değişen doğasının yanı sıra gençlerin konulardaki uzmanlıklarını geliştirmek için farklı türden becerilere, bilgiye ve anlayışa ihtiyaç duyacaklarını kabul etmekle de ilgilidir. Konu öğretiminde dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, gençlerin dijital çağda bu konuda etkili, yetkin ve eleştirel öğrenciler olmalarını destekleyecektir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK YETERLİLİK ÇERÇEVESİ

Temel teknoloji okuryazarlığı

- Bilgisayarı açma ve kapama.
- Fareyi, dokunmatik ekranı, klavyeyi kullanma.
- Dosyaları bulma, açma, kapama, kayıt etme, basma ve oluşturma.
- Programları ve uygulamaları bulma, açma ve kapama.
- E-posta oluşturma ve yollama; eklenti ekleme ve eklentileri okuma.
- Tarayıcı bulma ve açma, araştırma kutusunu kullanma, sekmeleri açma ve kapama.
- Çevrimiçi formlara bilgi girme; gezinmek için sekme (tab) tuşunu kullanma.
- Temel teknolojik sorunları giderme (örneğin, Ctrl/Alt/Delete).

Bilgi ve veri okuryazarlığı

- İhtiyaç duyulan bilgileri ortaya koyma ve ifade etme.
- Dijital verilere, bilgilere ve içeriğe ulaşma ve alma.
- Kaynağın ve içeriğinin ihtiyaçla ilgi düzeyini değerlendirme.
- Dijital verileri, bilgileri ve içeriği depolama, yönetme ve düzenleme.
- Veri, bilgi ve dijital içeriği gözden geçirme, araştırma ve süzgeçten geçirme
- İnternette hazırlanan ya da sonradan internete kopyalanan yayınları öğrenmek için dinleme, yayınları dinlerken ve dinledikten sonra verilen görevleri yapma.
- Öğrenmek için video izleme, videoyu izlerken ve izledikten sonra verilen görevleri yerine getirme.
- Sorumlu biçimde çevrimiçi arama yapma, arama stratejilerini kullanma, aramaları geliştirme.
- Hizmetler hakkındaki soruların yanıtlarını araştırma.
- Ürünler ve hizmetler hakkındaki eleştirileri gözden geçirme ve değerlendirme.
- Metin mesajlarını kullanarak iletişim kurma.
- Kişisel web sitesi oluşturma.

İletişim ve iş birliği

- Dijital teknolojiler vasıtasıyla etkileşimde bulunma.
- Dijital teknolojiler vasıtasıyla paylaşma.
- Dijital teknolojiler vasıtasıyla toplumsal faaliyetlere katılma.
- Dijital teknolojiler vasıtasıyla iş birliği yapma.
- Çevrimiçi görgü kurallarına uygun davranma.
- Kendi dijital kimliğini ve itibarını yönetme.
- Kültürel ve dijital nitelikler açısından nesil çeşitliliğinin farkında olma, dijital teknolojiler aracılığıyla etkileşimde bulunurken, iletişim kurarken ve iş birliği yaparken bu farkındalıkla hareket etme
- Blogları takip etme ve bloglarla ilgili yorum yapma, blog oluşturma.
- Powerpoint ya da Prezi gibi programları kullanarak slayt gösterisi oluşturma.

İnternet okuryazarlığı becerileri

- Uygun bağlantıları seçme.
- Web sitelerindeki ilgisiz bölümleri ayırt etme.
- Yeni pencereler açma.
- Problem çözme ve proje oluşturma.
- Araştırma yapmak, iletişim kurmak ve görevleri yerine getirmek için teknoloji kombinasyonlarını kullanma.

Dijital içerik oluşturma

- Dijital içerik oluşturmak ve düzenlemek için telif hakkı ve lisansların nasıl uygulanacağını kavrama.
- Bilgi ve içeriği mevcut bilgi birikimi ile bütünleştirme ve geliştirme.
- Bir bilgisayar sistemi için anlaşılır talimatların nasıl verileceğini bilme.
- Dijital içerik geliştirme.
- Dijital içeriği entegre etme ve geliştirme. Telif hakları ve lisanslar hakkında bilgi sahibi olma.

Güvenlik

- Dijital ortamlarda cihazları, içeriği, kişisel verileri ve gizliliği koruma.
- Fiziksel ve psikolojik sağlığın korunması ile sosyal refah ve sosyalleşmede dijital teknolojilerin rolünün farkında olma.
- Dijital teknolojilerin kişisel ve çevresel etkilerinin ve kullanımının farkında olma. Kişisel bilgileri ve mahremiyeti koruma.
- Sağlık ve iyi-oluş halini koruma.
- Çevreyi koruma.

Problem çözme

- İhtiyaç ve problemleri tespit etme.
- Dijital ortamlarda kavramsal problemleri ve problem durumlarını çözme.
- Süreçleri ve ürünleri yenilemek için dijital araçları kullanma.
- Dijital dönüşüme ayak uydurma. Teknik problemleri çözme.
- İhtiyaçları ve teknolojik tepkileri tanımlama.
- Dijital teknolojileri yaratıcı biçimde kullanma.
- Dijital yeterlilik eksikliklerini belirleme.

DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİ⁵

İşlem Becerileri

Biliş

Buluş

Sunum

Düşünme Becerileri

Analiz etme

Değerlendirme

Yaratıcı düşünme

İş Birliği Becerileri

Takım çalışması

Ağ oluşturma

Paylaşma

Farkındalık Becerileri

Ahlaki değerlere

sahip olma

Hukuk okuryazarlığı

Kendini koruma

5) Prasertsin, U. (2018). Development of digital literacy indicators for Thai undergraduate students using mixed method research. Kasetsart Journal of Social Sciences 39 (2018) 215e221 journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/kjss> Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452315116301254>. Erişim tarihi: 28.09.2020

DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN TEMEL KAVRAMLARI

Dijital okuryazarlık farklı araçlar kullanmayı veya farklı zihin alışkanlıkları geliştirmeyi gerektirir ve her zaman bir bireyin, kendini içinde bulduğu bağlama bağlıdır. Çoğu zaman medya dünyamız evrim geçirmekte, gelişmekte ve buna bağlı olarak bireyin dijital okuryazarlığını hayat boyu geliştirmesi ve kullanması gerekmektedir. İhtiyaç duyulan özel beceriler de bireyin ihtiyaçlarına ve koşullarına bağlı olarak kişiden kişiye değişmektedir. Bununla birlikte, her yaştaki öğrenci ve yetişkinler için sabit kalan şey, tüm ağ bağlantılı medya için geçerli olan temel kavramlardır. Dijital okuryazarlıkla ilgili kavramları öğretmek, öğrencilerin öğrenmelerini farklı bağlamlara aktarmalarını sağlamak için önem arz etmektedir. Dijital okuryazarlık için anahtar kavramlar hem teorisyenler ve eğitimciler için ortak bir dil sağlanması hem de hızla değişen teknolojik ortamlarda öğretmenler için yol gösterici olması açısından önemlidir. Konu, araç veya platform ne olursa olsun dijital okuryazarlık eğitiminin amacı, bu temel kavramları yaşlarına ve bağlamlarına uygun bir şekilde öğrencilere iletmektir.

1. Dijital ortam ağı bağlıdır.

Geleneksel medyanın aksine dijital medyada tek yönlü bağlantı yoktur. Geleneksel medyada içerik yalnızca tek yönlü olarak akmaktadır. Üretici; içeriği oluşturur, satar ya da lisansını alır ve daha sonra hedef kitlelere ulaştırır. Dijital medyada ise, hedef kitleler artık bir dağıtım zincirinin son halkası değil, sonsuz bir ağın ortasındaki bir düğüm olur. Bir yayıncı veya dağıtımıcının sizinle paylaştığı kadar kolay bir şekilde siz de içeriği başkalarıyla paylaşabilirsiniz.

Veri gönderme yollarınızın farkında olmasanız bile, bağlantılar her zaman en az iki yönlüdür. Bu, herkesin ve her şeyin diğer her şeyle bağlantılı olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, katılımın önündeki engeller geleneksel medyadakinden çok daha düşüktür ve herkes içerik yayınlatabilir ve bir izleyici bulabilir. Dijital medyanın ağ bağlantılı yapısı, normları ve değerleri üyeleri tarafından oluşturulan resmi ve gayri resmi toplulukların çevrimiçi olarak gelişmesini de mümkün kılmaktadır.

2. Dijital medya kalıcıdır.

Dijital içerik kalıcıdır. İletilen ve paylaşılan her şey bir yerde saklanır, aranabilir ve dizine eklenebilir. Dijital medyanın ağa bağlı olduğu dikkate alındığında; bu, bir içeriğin çoğunun önemsiz bir maliyetle kopyalanabileceği, paylaşılabilir veya yayılabileceği anlamına gelir. Görünüşte geçici olan şeyler bile (Snapchat fotoğrafları vb.) kopyalanabilir ve çoğu zaman platformun sunucularında saklanır.

Kalıcı olduğu için, dijital içerik çoğunlukla eş zamansız olarak tüketilir. Bir şeye genellikle yayınlandığı zamandan farklı bir zamanda tepki veya yanıt veririz ve tepkimize yönelik tepkiler de daha sonra, genellikle tahmin edilemeyen bir zamanda gelir. Bu, dijital medyanın kapatılmasını zorlaştırabilir. Çünkü herhangi bir zamanda bir tepki veya bir şeye yanıt verme şansımız olabilir.

3. Dijital medyanın bilinmeyen ve beklenmedik izleyicileri vardır.

Dijital medya ağ bağlantılı olduğundan ve dijital içerikler geniş çevrelerle paylaşılabilirdiğinden, çevrimiçi paylaştıklarınız onları görmesini istemediğiniz veya beklemediğiniz kişiler tarafından görülebilir. Hem içerik oluşturan kişiler hem de onu yayınlayan kişiler, yayınladıktan sonra içeriğe ne olacağını kontrol etme konusunda çok az güce sahiptirler. Bir web sitesini ziyaret ettiğinizde kim olduğunuz ve ne yaptığınız hakkında bilgi kaydeden çerezler (tanımlama bilgisi) ve diğer izleme araçları vasıtasıyla siz farkında olmadan içeriğin bilinmeyen kitlelerle paylaşılma riski olduğunu göz önünde bulundurmalısınız.

4. Her zaman farkında olunmasa da dijital medya deneyimleri gerçektir.

Ağa bağlı olmak, tüm dijital medyanın en azından belirli bir dereceye kadar etkileşimli olduğu anlamına gelir. Dijital dünyada bizler sadece pasif izleyici değil, her zaman, olanların bir parçasıyız. Etkileşimli olduğu için genellikle çevrimiçi olan şeylere sanki gerçekten oradaymışız gibi yanıt veririz. Ancak bizim ya da başkalarının nasıl hissettiğine ilişkin ipuçları çoğu zaman eksiktir. Anonim olma hissi veya etkileşimde bulunduğumuz kişilerin ses tonu veya yüz ifadelerine ilişkin ipuçlarının olmaması, empati kurmamızı engelleyen “empati tuzaklarına” neden olabilir. Bu tuzaklar, çevrimiçi yaptıklarımızın gerçek sonuçları olabileceğini unutmamıza neden olabilir. Aynı nedenlerden ötürü, bir kişinin çevrimiçi olarak etkileşimde bulunurken gerçekte ne anlatmak istediğini ve motivasyonunun ne olduğunu anlamamız güçleşir. Bu, “Poe Yasası” olarak bilinen bir fenomendir.

Çevrimiçi fiziksel varlığın eksikliğinden dolayı dijital medyayı kullanırken genellikle oturduğumuz ve hareketsiz kaldığımız için vücudumuzun “içinde” olduğumuzu tam olarak hissetmeyebiliriz. Bu nedenle çoğu zaman kanunlar, ahlaki değerler ve haklar çevrimiçinde geçerli değilmiş gibi gelebilir. Bir parçası olduğumuz çevrimiçi toplulukların normları ve değerleri, çevrimdışı topluluklarımızda olduğu gibi kişisel normlarımızı ve değerlerimizi etkileyebilir. Bu, çevrimiçi etkileşimde bulunduğumuz kişilerin ve görsellerin bizi geleneksel medyadaki görsellerden daha fazla etkilediği anlamına da gelebilir çünkü onlar bizim akranlarımızdır (veya öyle görünürler). Çevrimiçinde oluşturduğumuz kendimize ait görseller, olmayı hayal ettiğimiz veya istediğimiz kişiyi somutlaştırdığı için üzerimizde daha fazla bir etkiye sahiptir.

5. Dijital medyayı kullanırken nasıl tepki vereceğimiz ve nasıl davrandığımız, onları oluşturan kişilerin önyargılarını ve varsayımlarını yansıtan platformların mimarisinden etkilenir.

Medya okuryazarlığının en temel özelliklerinden biri, bir ortamın biçiminin bir metni nasıl okuduğumuzu veya nasıl deneyimlediğimizi etkilemesidir. Bu, dijital medya için de geçerlidir. En temel düzeyde, dijital medyanın ağa bağlı yapısı, hiper bağlantılar bizi diğer metinlere ve platformlara geçmeye teşvik ettiği için merkezi bir etki oluşturur. Geleneksel medyada olduğu gibi, bu etkiler doğal veya tarafsız değildir. İçerikleri oluşturan kişilerin inançlarını, önyargılarını ve varsayımlarını yansıtır.

Dijital platformların özellikleri kullanıcıların nasıl davrandığı üzerinde de etkilidir. Örneğin gençler Snapchat'ta kendilerine ait gündelik fotoğrafları, Instagram'da ise daha resmi oldukları fotoğrafları yayınlamayı seçebilirler. Çünkü Snapchat'te geçici bir süre yayınlanacağı için, fotoğrafların sıradan ve eğlenceli olmaları gerektiği varsayılmaktadır. Ancak Instagram'da fotoğrafların uzun süre kalacağı ve halka açık profilin daha dikkatli şekilde korunması gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle platformlarda paylaşılan fotoğraflar farklılık göstermektedir.

2

UYGULAMADA DİJİTAL OKURYAZARLIK

DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN BİLEŞENLERİ

Dijital okuryazarlık, hayatın her alanında dijital teknolojilerle etkileşim kurarken eleştirel, yaratıcı, ayırt edici ve güvenli uygulamaları mümkün kılan bilgi, beceri ve anlayış setidir. Bazı insanlar dijital okuryazarlığı, bir bilgisayarı veya belirli bir yazılım paketini etkili bir şekilde kullanabilmenin fonksiyonel becerileriyle ilişkilendirir. Ancak dijital okuryazarlık, bir bilgisayara erişmekten veya bir bilgisayarı kullanabilmekten çok daha fazlasıdır. Kavrama, ortak çalışma, güvende kalma, etkili iletişim kurma, kültürel ve sosyal farkındalık ve yaratıcı olmakla ilgilidir.

Dijital okuryazarlıkla ilgili uygulamalar birbiri ile kesişen çok sayıda ve çeşitli bileşenlerden (boyuttan) oluşur. Dijital okuryazarlık, tüm bu bileşenlerin çıktığı alan olarak da tanımlanabilir.

Şekil 1. Dijital okuryazarlığın bileşenleri⁶

6) Payton, S. ve Hague, C. Digital Literacy in Practice. Case Studies of Primary and Secondary Classrooms. Futurelab Innovation in Education. www.futurelab.org.uk Erişim adresi: <https://www.nfer.ac.uk/publications/FUTLo6/FUTLo6casestudies.pdf>. Erişim tarihi: 08.10.2020

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN BİLEŞENLERİ

İnsanların dijital teknolojilerle etkileşimi çok yönlü, zengin ve karmaşıktır. Dijital okuryazarlıkla ilgili geniş bir uygulama yelpazesi vardır. Günümüzde dijital okuryazarlıkla ilgili dokuz bileşenden söz edilse de dijital dünyada yaşanan gelişime, değişme ve ihtiyaçlara bağlı olarak bunların nitelik ve niceliğine ilişkin değişiklikler olması muhtemeldir. Söz konusu bu bileşenler bileşenler, dijital okuryazarlığın farklı boyutlarına atıfta bulunur; hepsi anlamın oluşturulmasını ve paylaşılmasını destekler.

Dijital okuryazarlığın birbiriyle ilişkili bileşenleri, öğrenciler herhangi bir dersle ilgili konu bilgilerini öğrenirken eş zamanlı olarak geliştirilebilir. Konu bilgisi, bileşenler arasında bir bağlantı sağlar ve onlara içerik verir. Bazı durumlarda, dijital okuryazarlık ayrı bir disiplin alanı olarak ele alınabilir, ancak diğer disiplin alanlarından izole edildiğinde içerikten arınmış ve yalnızca dijital teknolojileri kullanmanın fonksiyonel becerilerini öğretmekle sınırlandırılmış olacaktır. Bu bakımdan dijital okuryazarlığın diğer disiplin alanlarına ilişkin kazanımlarla ilişkilendirilerek öğretilmesi anlamlı bir yaklaşım olacaktır.

Dijital okuryazarlığı geliştirmek, tüm bileşenlerde ve belirli bir sıra olmadan beceri, bilgi ve anlayış geliştirmekle ilgilidir. Bileşenler arasında bir hiyerarşi ve sıralama yoktur. Bir başka deyişle gençlerin dijital teknolojileri kullanarak özgün ürün ve içerikler tasarlamaya, eleştirel düşünmeye ya da iletişim kurmaya başlamadan önce olağanüstü fonksiyonel beceriler geliştirmeleri gerekmektedir.

FONKSİYONEL BECERİLER

Fonksiyonel beceriler, farklı teknolojilerin yetkin bir şekilde nasıl kullanılacağını bilmeyi, bu bilgiyi yeni teknolojileri nasıl kullanacağını öğrenmek için uyarılma becerisi ve esnekliğine sahip olmayı içermektedir. Bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi dijital araçlar ve internet ile etkileşim kurmak için gereken teknik akıcılığı temsil eder. Fonksiyonel beceriler kapsamına giren beceri ve yetkinlikler; temel teknik bilgi birikiminden (kelime işlemciler, web tarayıcıları, e-posta ve diğer iletişim araçları gibi bilgisayar programlarını kullanmaktan) arama motorları, çevrimiçi veri tabanları ve bulut bilişim gibi yeni gelişen bilgi kaynaklarına erişim ve bunları kullanmak için gerekli olan daha gelişmiş yeteneklere kadar uzanır.

Bu kılavuzda çok, çeşitli ve sürekli değişen teknolojilerin kullanımına ilişkin teknik bilgilere yer vermek mümkün olmayacaktır, ancak burada fonksiyonel becerilerin öğrencilere kazandırılmasında göz önünde bulundurulması gereken bazı hususlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

- Okul ortamında teknoloji kullanımı ve öğretimi çoğu zaman bilgi iletişim teknolojilerinin temel kullanımına ilişkin becerilerle sınırlı olmaktadır. Bir başka deyişle teknoloji kullanımı genellikle sadece sunum, slayt hazırlama ve internette araştırma yapmak için kullanılmaktadır. Dijital okuryazarlık becerilerinin öğrencilere kazandırılabilmesi için bilgi iletişim teknolojilerinin daha işlevsel şekilde kullanımı teşvik edilmeli, sadece sunum hazırlamak ve sunum yapmak için kullanımının ötesine geçilmelidir. Öğrencilere çok çeşitli teknolojileri iş birliği içinde, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde kullanma fırsatı verilmelidir.

- Günümüzde çok küçük çocuklar bile dijital fotoğraf çekme, çevrimiçi oyun oynama gibi bir dizi dijital uygulamaya aşinadırlar. Bu nedenle çoğu zaman öğretmenler kendi fonksiyonel becerilerinin öğrencilerin becerileri kadar gelişmiş olmadığına ilişkin bir fikre kapılabilirler ve dijital okuryazarlık öğretimi için yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşünebilirler. Bu kaygı öğretmenlerin sınıf ortamında teknolojiden söz etme biçimlerini de etkileyebilir ve itici hale getirebilir. Bir cihaz ya da uygulamanın nasıl çalıştırılacağı konusunda öğrenciler kadar bilgi sahibi olunamayabilir; ancak dijital teknolojilerin kullanımında gerekli olan eleştirel düşünme becerileri ve konu bilgisi hakkında yeterli donanıma sahip olmak, öğrencilerin yeni teknolojileri kullanabilmek için edindikleri fonksiyonel becerileri okul ortamında uygulamaları için fırsat sağlamak önemlidir.

- Fonksiyonel becerilerin gelişimi, çocukları dijital teknolojiler hakkında düşünmeye teşvik ederek ve bazı dijital araçları kullanmak için yeterli ince motor gelişimine sahip olmalarını da bu uygulamaları kullanmaları için pratik yapmalarına olanak sağlayarak desteklenmelidir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > FONKSİYONEL BECERİLER

• Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı ile ilgili becerilerin sıralı olarak öğretilmesi gerektiğine ilişkin yaygın bir kanı vardır. Çoğu zaman öğrencilerin fare gibi donanımları ve diğer teknolojileri kullanmada ustalaşmadan dijital okuryazarlık becerilerini geliştiremeyecekleri varsayılmaktadır. Ancak dijital okuryazarlık becerilerinin sıralı bir şekilde gelişmesi gerekmemektedir. Öğrenci, teknoloji kullanımı ile ilgili konularda yeteri kadar bilgi ve deneyim sahibi olmasa da, teknoloji ile sunulan dijital içerikleri anlamlandırabilir; bunları sorgulaması için teşvik edilebilir. Basit görevlerle fonksiyonel becerilerin gelişimi, diğer okuryazarlık becerileri ile eş zamanlı olarak gerçekleşebilir.

• Sınıf ortamında kullanılması planlanan teknolojik donanımların çalışıp çalışmadığı önceden kontrol edilmeli ve herhangi bir teknik sorunla karşılaşılması durumunda öğrencilerle gerçekleştirilebilecek alternatif aktiviteler tasarlanmalıdır.

• Dijital teknolojileri kullanarak veri toplanmasını gerektiren aktivitelerde öğrencilere veriye nasıl erişebilecekleri, verileri nasıl ayıklayabilecekleri, verileri nereye depolayacakları, çalışmalarını nereye kaydedecekleri ve nasıl sunacakları konusunda önceden bilgi verilmelidir.

• Teknolojik donanıma zarar gelebileceği endişesi ile öğrencilerin bu donanımları ve cihazları kullanmaları engellenmemelidir. Öğrenciler teknolojiyi kendi başlarına kullanmaları ve hatalarından ders almaları için teşvik edilmelidir.

• Öğrenciler halka açık bir web sitesine yüklenecek çalışmalar yapıyorlarsa telif hakları konusunda önceden bilgilendirilmelidir.

YARATICI DÜŞÜNME

Yaratıcı düşünme, çeşitli dijital medya araçları aracılığıyla içerik üretme ve etkili bir şekilde iletişim kurma becerisi olarak ifade edilebilir. Dijital ortamda içerik oluşturmak, bir kelime işlemcinin nasıl kullanılacağını veya bir e-postanın nasıl yazılacağını bilmekten çok daha fazlasıdır. Üretilen içeriğin farklı bağlamlar ve izleyiciler için uyarlanabilmesini gerektirir. Çeşitli medya araçlarını kullanarak görüntü, video, metin oluşturmayı ve paylaşmayı; bloglar, tartışma forumları, çevrimiçi oyunlar ve diğer sosyal medya biçimleri vasıtasıyla etkili ve sorumlu biçimde etkileşimde bulunmayı gerektirir. Dijital medya vasıtasıyla içerik oluşturmak, bu içeriklerle dijital topluma etkin biçimde katkıda bulunmak, çevrimiçi ifade ve paylaşımı etkili ve sorumlu biçimde kullanmak dijital vatandaşlığın özünü oluşturmaktadır.

Yaratıcı düşünme, sanatsal yetenekten çok daha fazlasıdır, aynı zamanda nasıl düşündüğümüz ve bilgiyi nasıl inşa edip paylaştığımızla da ilgilidir. Gençlerin dijital medyayı nasıl tüketecekleri konusunda eleştirel olmayı öğrenmeleri gerektiği gibi, dijital teknolojileri kullanarak nasıl anlam yaratacaklarını ve üreteceklerini de öğrenmeleri gerekir. Gençler, kendi dijital medya içeriklerini oluştururken, dijital medya dünyasının başkaları tarafından nasıl yaratıldığını sorgulamaya ve anlamaya başlayabilirler.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Dijital teknolojiler aynı zamanda gençlere kendi dijital ortamlarını ve çevrimiçi içeriklerini yaratmaları için bir dizi fırsat sunmaktadır. Pek çok öğrenci, hayatlarını bir şekilde belgelemek ve örneğin bir sosyal ağdaki profil sayfasını düzenleyerek, dijital fotoğrafları manipüle ederek, kısa filmler yaparak veya birbirleri için şarkılardan oluşan çalma listelerini derleyerek dijital çıktılar oluşturmak için dijital teknolojileri halihazırda kullanmaktadır. Giderek dijitalleşen bir dünyaya katılmak ve bu dünyada iletişim kurmak için bu fırsatları etkin ve özgün bir şekilde kullanmaları için öğrencilerin teşvik edilmeleri gerekir.

- Sınıfta dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, dijital teknoloji ile özgün ürünler ortaya koyma konusundaki mevcut bilgilerini okuldaki öğrenme ortamlarına aktarmaları için öğrencilere olanak sağlanması ve bu süreçte yaptıkları hakkında daha eleştirel ve yaratıcı bakış açısıyla düşünmelerinin teşvik edilmesiyle desteklenebilir.

- Sınıfta yaratıcı düşünmeyi teşvik etmek, yaratıcı düşünmenin öğelerini konu bilgisine uygulamayı içerir. Bu, okul müfredatındaki tüm disiplin alanlarında yapılabilir. Öğrencilerin bir çıktı oluşturmak için kalem, kâğıt, sanat malzemeleri ve dijital teknolojiler gibi kaynakları bir

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > YARATICI DÜŞÜNME

konudaki bilgileriyle birleştirmeleri gerekir. Bu süreçte yaratıcı ve eleştirel düşünceleri, bilgiyi yeniden bağlamsallaştırmaları, yeniden kullanmaları, kendilerine ait hale getirmek için yaratıcı yeteneklerini kullanmaları ve geliştirmeleri gerekecektir. Tüm bu işlemler anlamı temsil etmek için görsel imgelerin, sesin ve metnin nasıl kullanılacağını dikkatle düşünmeyi gerektirecektir.

- Öğrencilerin konuya ilişkin bilgilerini ve öğrendiklerini farklı türden çıktılar oluşturarak göstermesine olanak sağlanmalıdır.

Örneğin, öğrencilerin

- resimler veya çizimler	- sosyal ağ sitelerindeki çevrimiçi içerikler
- web siteleri	- şarkılar
- filmler	- görsel-işitsel sunumlar
- animasyonlar	- etkileşimli haritalar
- podcast'ler	- grafikler
- fotoğraf / fotoğraf montajları	- modeller
- bloglar	- öğrenme günlükleri
	- wiki'ler

vasıtasıyla öğrendiklerini ve öğrenme deneyimlerini göstermeleri sağlanabilir.

Öğrenciler hangi amaç için neyin uygun ve etkili olduğunu düşünürken ve bu farklı çıktı türleri arasında seçim yaparken eleştirel düşünme becerilerini de kullanacaklardır. Bu, belirli kültürel ve sosyal bağlamlarda bilgi ve anlamı ileten bir şeyin en iyi nasıl oluşturulabileceğinin değerlendirilmesini de gerektirecektir.

- Öğrencilerin özgün çalışmalarını dikkatlice planlamalarına ve bunun için ihtiyaç duyacakları kaynaklara erişmelerine destek olunmalıdır.

- Öğrencilerle birlikte başarı kriterleri oluşturulmalı ve ulaşılabilir hedefler belirlenmelidir.

- Öğrencilere kendi öğrenmelerini ve kendi yaratıcı süreçlerini kontrol etme ve fikirleri bağımsız olarak keşfetme fırsatı sağlanmalıdır. Öğrencilerin bireysel yeteneklerini kullanmaları ve kendi özgün ürünlerini oluşturmaları desteklenmelidir.

- Öğrencilerin çalışmaları düzenli olarak takip edilmeli ve yapılandırıcı geri bildirimler verilmelidir.

- Öğrencilerin belirli bir konudaki diğer özgün çıktı, medya veya dijital metin örneklerini incelemelerini, bunları değerlendirmelerini, bu örneklerde bilgi ve anlamın nasıl iletildiğini analiz etmelerini gerektiren çalışmalar yapmaları sağlanmalıdır.
- Öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kullanabilecekleri bir yapı sağlanmalıdır. Öğrencilerin hangi amaç ve hedef kitle için ürün oluşturmalarının beklendiği, bunu ne kadar sürede tamamlayacakları ve değerlendirme kriterleri hakkında net bir şekilde bilgi verilmelidir. Öğrencilerin çalışmaya başlamadan önce çalışma planı yapmaları teşvik edilmelidir.

İŞ BİRLİĞİ

Öğrenme ortak bir kavrayış oluşturmak için diyalog kurmayı, tartışmayı ve kişilerin birbirlerinin fikirlerini geliştirmesini içerir. İş birliği yapma anlam ve bilgi oluşturmak için başkaları ile başarılı bir şekilde çalışabilme yeteneğidir. Gençlerin dijital okuryazarlığı ve takım çalışması becerilerinin gelişimini desteklemek için dijital teknolojiler kullanılarak anlamların iş birliği içerisinde nasıl oluşturulduğunu ve sınıf içerisinde/dışında iş birliğine dayalı süreçleri desteklemek için dijital teknolojilerin (örneğin wiki's gibi paylaşılan dokümanlar) nasıl etkili biçimde kullanılabileceğini kavramalarına olanak sağlanması önemlidir.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Öğrenciler işbirlikli grup çalışmasına katıldıklarında, onların fikirlerini açıklayabilmeleri ve bu fikirler gruptaki diğerleriyle uyuşmadığında müzakere edebilmeleri gerekir. Bu nedenle, iş birliğinin nasıl yapılacağını öğrenmek, öğrencilerin tartışma, esneklik, iş birliği, uzlaşma ve dinleme becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olacaktır. Dijital teknolojiler, ekip çalışması için çok sayıda fırsat sağlamaktadır ve özellikle iş birliğini desteklemek için geliştirilmiş birçok ücretsiz web tabanlı araç vardır. Wiki siteleri gibi insanların ortak bir bilgi birikimi oluşturmalarına, birbirlerinin yazdıklarını düzenlemelerine ve güncellemelerine olanak tanıyan iş birliğine dayalı metin oluşturmayı teşvik eden araçların kullanımı teşvik edilmelidir. Bunların güvenli ve uygun bir şekilde nasıl kullanılabileceğine ilişkin hatırlatmalarda bulunulmalıdır.
- Bu teknolojiler, okul duvarlarının ötesinde iş birliğini desteklemek için de kullanılabilir. Örneğin, öğrencilerin farklı okullardaki ya da ülkelerdeki öğrencilerle bağlantı kurmaları ve ortak projeler geliştirmeleri teşvik edilebilir. Bu, öğrencilerin yeni kültürel anlayışlar geliştirmek için kültürel olarak kendilerinden çok farklı olan bir okuldaki gençlere e-posta gönderebilecekleri bir proje olabileceği gibi, ortak dijital bir eser oluşturmayı içeren bir proje de olabilir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > İŞ BİRLİĞİ

• Birçok donanım, uygulama ve teknoloji iş birliği içinde çalışmayı kolaylaştırır da bu, dijital teknolojileri kullanarak bir anda takım çalışması için gerekli becerilerin gelişeceği anlamına gelmemektedir. Öğrenciler bireysel görevler üzerinde çalışmaya alışıklarsa grup çalışmalarında zorlanabilirler. Bu bakımdan öğrencilerin iş birliğini kolaylaştırmak ve etkili bir grup çalışmasına imkân sağlamak için, öğretmenlerin birtakım stratejiler geliştirmeleri gerekecektir.

Sınıfta iş birliğini desteklemek için ipuçları

- Gruplar üç veya dört, maksimum altı öğrenciden oluşmalıdır.
- Takım çalışması için ihtiyaç duyulan becerileri öğrencilerinizle tartışın ve öğrencilerden başarılı iş birliğinin neye benzediğini düşünmelerini isteyin.
- Grup çalışmasını kolaylaştırmak için öğretim alanını yeniden düzenlemeyi düşünün.
- Grup çalışması sırasında öğrencilerin uyması gereken kuralları onlarla birlikte belirleyin.
- Öğrencilerden her grup üyesi için bir rol tanımlamalarını ve verilen görevi nasıl tamamlamayı amaçladıklarına dair bir grup planı oluşturmalarını isteyin.
- Gruplarla düzenli olarak kısa toplantılar düzenleyin. Çalışmanın ilerlemesi hakkında görüş alışverişinde bulunun.
- Öğrencilerin fikirleri tartıştıkları ve birbirlerine yardım ettikleri destekleyici bir öğrenme ortamını teşvik edin.

ETKİLİ İLETİŞİM

İletişim, en genel tanımıyla, düşünceleri, fikirleri ve anlayışları paylaşma yeteneği ve arzusudur. Dijital okuryazar olmak iletişimin büyük çoğunluğunun dijital teknolojiler vasıtasıyla kurulduğu dünyada etkili biçimde iletişim kurabilmeyi gerektirir. Etkili iletişim, başkalarının anlayabilmesi için fikir ve duyguları açıkça ifade edebilmektir. Dijital okuryazarlık, dijital teknolojilerin iletişimi nasıl destekleyebileceğinin ve etkileyebileceğinin anlaşılmasını, anlamın temsil edilebileceği farklı modlar (görsel, işitsel, metinsel vb.) hakkında bilgi sahibi olmayı ve bunların belirli izleyiciler için en iyi şekilde nasıl kullanılabilirliği konusunda eleştirel bir farkındalık geliştirmeyi içerir.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Dijital okuryazar bir kişi, elindeki görev için en uygun iletişim aracını seçmesini ve onu etkin bir şekilde nasıl kullanacağını bilmesini sağlayan bilgi, beceri ve anlayışa sahip dijital iletişim araçlarının eleştirel ve anlayışlı bir kullanıcısıdır. Sınıfta öğrencilerin iletişim konusunda yeni anlayışlar oluşturmaları, bunları içselleştirmeleri, konuya ilişkin bilgilerini hedef kitleye uygun biçimde yeniden şekillendirmeleri ve paylaşımları için fırsatlar oluşturulmalıdır.
- İyi iletişim, başkası için bir şeyler yaratma bilincini, belirli izleyicilerin ihtiyaçlarını dikkate alma ve potansiyel olarak karmaşık fikirleri açık ve net bir şekilde iletme becerisini içerir. Öğrenciler iletişim için uygun formatları, araçları, medyayı seçmeleri, bu formatların, araçların ve medyanın belirli avantajları ve bunların anlamı temsil etmek için nasıl kullanılabilirlikleri hakkında düşünmeleri için teşvik edilmelidir.
- Dijital teknolojileri kullanarak iletişim kurarken, öğrencilerin dijital teknolojiyi bir amaç için kullanıp kullanmadıklarını sorgulamaları desteklenmelidir. İletişimde dijital araçların sadece dijital medyayı takip etmek için değil, belirli bir amaç için kullanılması gerektiği konusunda farkındalık oluşturmaları sağlanmalıdır.
- Öğrenciler anlamın farklı medya tarafından nasıl temsil edildiği ve bunun sosyokültürel değerlerle nasıl ilişkili olduğu hakkında eleştirel düşünmeleri için teşvik edilmelidir.
- Kullandıkları medya türünü ve kendilerine verilen görev için en iyisinin hangisi olduğunu göz önünde bulundurmaları gerektiği öğrencilere hatırlatılmalıdır. Örneğin öğrenciler bir podcast yapma düşüncesini heyecan verici bulabilirler, ancak iletmeye çalıştıkları bilgi görselse, o zaman bir podcast bu görev için en uygun araç olmayacaktır.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > ETKİLİ İLETİŞİM

• Özellikle kamuya açık çevrimiçi paylaşımlarda dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin hatırlatmalarda bulunulmalı, öğrencilerin paylaşımları ve bunların muhtemel sonuçları hakkında düşünmeleri teşvik edilmelidir.

- Herkese açık olarak ilettikleri bilgilerin ilgi (alaka) düzeyi, uygunluğu ve güvenilirliği,
- Kimi ve neyi temsil ettikleri (dijital kimlik),
- Dijital kalıcılık/ayak izi gibi konularda öğrencilerle görüş alışverişinde bulunulmalıdır. Bilgiler çevrimiçi olduğunda, kaldırılmasının her zaman kolay olmadığı hatırlatılmalıdır.

• Öğrenciler ve öğretmenler, bazı çevrimiçi araçların insanlara ücretsiz bir sürüm kullanma izni verdiği durumlarda, bunun, sunumlarının çevrimiçi olarak depolandığı ve herkese açık hale getirildiği anlamına gelebileceğinin farkında olmalıdırlar.

• Etkili iletişim sadece son ürünü/çıktıyı (örneğin bir sunum) bir izleyiciye ulaştırma becerileriyle ilgili değildir. Fikirleri iyi bir şekilde iletmek için, ürünü geliştirme süreci boyunca hedef kitlenin ihtiyaçları üzerinde düşünmek önemlidir. Öğrencilerin hedef kitleye odaklanmaları, hedef kitlenin özellik ve ihtiyaçları doğrultusunda paylaşılacak bilgi ve/veya ürünü düzenlemeleri desteklenmelidir. Hangi bilgilerin ekleneceği ve nelerin atılacağı konusunda amaca yönelik kararlar vermeleri teşvik edilmelidir. Bu, sadece iletişim becerilerinin değil, eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine de katkı sağlayacaktır.

İletişim becerilerini geliştirmek için ipuçları

• Öğrencileri etkili ve etkili olmayan iletişimi ayırt etmeleri, etkili iletişimin öğelerini düşünmeleri için teşvik edin.

• Öğrencilere her türlü iletişimi planlamaları ve çalışmalarını gözden geçirmeleri için yeterli zaman verin.

• Öğrencilerin hangi hedef kitleyle iletişim kurduklarının farkında olduklarından emin olun ve onları bu hedef kitlenin ihtiyaçları hakkında düşünmeye teşvik edin.

• Öğrenciler için gerçek izleyiciler bulmaya çalışın. Bunun için derste işlenen konuyla ilgili alan uzmanları ve diğer öğretmenlerle iletişim kurun.

• Öğrenciler birdinleyici/izleyici kitlesiyle iletişim kurduklarında onlara geri bildirim verildiğinden emin olun. Bu, öğrencilerin iletişimlerini geliştirmelerine yardımcı olabilir ve izleyicilerin aktif bir rol oynamalarını sağlar. Eğer izleyici kitle sınıftaki diğer öğrenciler ise, izleyicileri başkalarını dinlemeleri/izlemeleri için teşvik edin ve akran değerlendirmesi için fırsatlar oluşturun.

BİLGİ BULMA ve SEÇME YETENEĞİ

Bilgi bulma ve seçme yeteneği, öğrencilerin internette buldukları materyalin içeriğiyle eleştirel bir şekilde ilgilenmelerini ve bunu hâlihazırda sahip oldukları ve geliştirmeye çalıştıkları konu bilgileriyle ilişkilendirmelerini içerir. Bu, birden fazla sitede arama yaparak bilgilerin güvenilirliğini kontrol etmenin ötesine geçmeyi gerektirir. Belirli bir faaliyeti ve görevi gerçekleştirmek, argümanı desteklemek için gerekli olan bilgiye en iyi nasıl ulaşabileceğini bilme, erişilen bilginin güvenilirliğini ve ilgi düzeyini değerlendirme, bilgi kaynakları hakkında eleştirel bir bakış açısı geliştirme yeteneklerini içerir. Aynı zamanda telif hakkı ve intihal konularında da bilgi sahibi olmayı gerektirir.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Bağımsız internet araştırması yapmakla görevlendirildiğinde, birçok öğrenci anlayabilecekleri ilgili bilgileri bulmak için yeteri kadar donanımına sahip değildir. Çoğu zaman, öğrenciler “kes ve yapıştır sendromu”na yakalanmakta, verilen görevle ilgili görünen bir web sitesi bulmakta ve bilgileri sorgulamadan doğrudan web sitesinden kopyalayıp çalışmalarına yapıştırmaktadırlar. Buldukları kaynağın, içeriğin doğruluğunu, güvenilirliğini sorgulamamakta ve intihal sorunları ile ilgilenmemektedirler. Öğrencilere web aramalarını nasıl yapılandıracakları ile telif hakları ve intihal hakkında bilgi verilmelidir. Arama terimleri oluştururken tek bir kelime yerine birkaç kelime eklemeleri konusunda öğrenciler teşvik edilmelidir.

- Dijital okuryazar olmak, internet içeriğiyle eleştirel olarak ilgilenmek ve belirli bir görev için bu bilgilerin değerini yargılayabilmek anlamına gelir. Dijital okuryazar olabilmeleri için öğrencilerin bilgiyi nasıl bulabilecekleri, hangi kaynakları ne şekilde kullanabilecekleri, bilginin konuyla ilgi düzeyini ve güvenilirliğini nasıl sorgulayabilecekleri, intihal sorunları ile nasıl baş edebilecekleri konularında düşünmeleri teşvik edilmelidir. Bu, öğrencilerin öğrenmelerini ilerletmek için internetin onlara erişim sağladığı çok sayıda sürekli güncellenen bilgiden tam ve dikkatli bir şekilde faydalanabilen bağımsız ve eleştirel öğrenenler olabilmeleri için gereklidir.

- Öğrencilerin internette bulunan büyük miktarda bilgiyi müzakere etmelerine ve ihtiyaç duydukları bilgileri seçmek için araştırmalarının amacı hakkında düşünmeye başlamalarına yardımcı olunmalıdır. Bu, buldukları materyalin içeriğiyle ilgilenmelerine, görevleri için hangi bilgilerin ilgili, uygun ve yararlı olduğunun farkında olmalarına katkı sağlayacaktır.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > BİLGİ BULMA ve SEÇME YETENEĞİ

- Öğrenciler ayrıca buldukları bilgilerin güvenilir olup olmadığı konusunda düşünceleri için teşvik edilmelidir. İnternette araştırma yapmak ve bir metin oluşturmak için verilen görevlerde öğrencilerin en az üç siteden alıntı yapmaları bir kural haline getirilebilir ve bu kurala uymayan görevlerin incelenmeyeceği belirtilebilir. Bu, öğrencilerin internet kaynaklarının güvenilirliği hakkında düşüncelerini desteklemenin bir yoludur.
- Öğrencilerin araştırmalarının amacı konusunda net olmaları sağlanmalıdır. Araştırma konusu hakkında sorular sorulabilir ya da öğrencilere kendi araştırma sorularını tasarlama için fırsat verilebilir.
- Öğrencilerin araştırma sonunda ortaya koydukları ürünü gerçek bir hedef kitleye sunmaları istenebilir. Bu, öğrencilerin ürün içeriğini yeniden gözden geçirme ihtiyacı duymalarını ve içeriği hedef kitleye uygun şekilde düzenlemelerini teşvik edecektir.
- Öğrencilere telif hakkı, fikri mülkiyet ve intihal konularında bilgi verilmelidir. Müzik ve görüntülerin kullanımı da dâhil olmak üzere neyin intihali oluşturduğunu bildiklerinden emin olunmalıdır.
- Sadece bir tuş uzaklıkta olan yanıtları içeren değil, öğrencilerin kendi yorumlarını katacakları, mevcut bilgi birikimlerini kullanmalarını gerektiren görevler tasarlanmalıdır. Görevler kişiselleştirilerek ve kişiselleştirilmiş yanıtlar istenerek öğrencilerin çalışmalarında özgünlüğün teşvik edilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin, kullandıkları kaynaklar hakkında yorum yapmaları ve bunları değerlendirmeleri teşvik edilmelidir.
- Öğrencilere kullanılan kaynakların ve bu kaynakların nasıl kullanıldığının değerlendirileceği açıkça belirtilmelidir. Öğrencilere çevrimiçi buldukları materyallere nasıl referans verecekleri de ifade edilmelidir.
- Öğrencilerin ürünü kendilerinin hazırladıklarından, diğer bir ifade ile içerik üzerinde gerekli çalışmaları yapmadan kopyalayıp yapıştırmadıklarından emin olmak için onlara araştırmaları hakkında sorular sorulmalıdır. Ürünlerini ve hazırlama sürecini eleştirel düşünme ve değerlendirmeye tabi tutmaları sağlanmalıdır.

ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE DEĞERLENDİRME

Eleştirel düşünme, akıl yürütme becerilerini kullanarak verilen bilgi, veri veya fikirleri dönüştürmeyi, analiz etmeyi veya işlemeyi, yansıtıcı olmayı (yani dünyayı bilinçli bir şekilde anlamlandırma sürecini destekleyen temel varsayımlara ilişkin içgörü geliştirmek için anlamı yorumlamayı) içerir. Dijital okuryazar olan bir kişi yalnızca bilgiyi ya da anlamı pasif olarak almakla kalmaz, onu sorgular, analiz eder, değerlendirir, yeniden şekillendirir ve ona katkıda bulunur. Tüm bunlar eleştirel düşünme becerilerinin kullanımını gerektirir.

Öğrenciler dijital okuryazarlığın diğer bileşenlerindeki becerileri (özgün çıktı oluşturmak, hangi araçları kullanabileceğini seçmek, belirli bir amaç ve hedef kitle için sunum formatı belirlemek vb.) edinebilmek ve geliştirebilmek için eleştirel düşünmek zorundadırlar. Eleştirel düşünme, dijital okuryazarlığın tüm bileşenleri ile ilişkili ve bunların geliştirilebilmesi için bir ön koşuldur.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Sınıfta eleştirel düşünmeyi teşvik etmek için sorulara ve yansıtıcı düşünceye izin veren bir sınıf atmosferi oluşturulmalıdır.

- Çıktılar kadar sürecin de önemli olduğu öğrencilere vurgulanmalıdır. Çoğu zaman öğrenciler görevi bir an önce tamamlayarak üzerinde düşünmeden bir sonraki göreve geçme eğilimindedirler. Bu, sınıfta çıktıların önemine yapılan geleneksel vurgudan ve belirlenen zaman içerisinde görevin tamamlanması zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Eleştirel düşünmeyi teşvik etmek, öğrencilere düşünme ve sorgulama imkânı sağlamak için sınıfın çalışma hızı biraz düşürülmeli, teslim tarihleri belirlenirken görevin sadece tamamlanması için değil, görev ve çıktı üzerinde düşünülmesi için de yeterli zaman tanındığından emin olunmalıdır. Çok sayıda görev vermek yerine farklı bilgi ve becerilerin kullanımını teşvik eden az sayıda fakat etkili görevler tasarlanmalıdır.

- Sınıfta bir münazara ve tartışma kültürü geliştirilmelidir. Sınıf tartışması konuları, teknolojinin çağdaş toplumdaki rolünü, dijital materyallerin kim tarafından ve neden üretildiğini içerebilir. Dijital teknolojilerin kullanımını eleştirel bir şekilde değerlendirmelerine olanak sağlamak için öğrencilerin filmler ve internet de dâhil olmak üzere teknolojik ortamlar aracılığıyla sunulan bilgilerin güvenilirliğini aktif bir şekilde yorumlamaları ve değerlendirmeleri istenebilir.

• Öğrencilere eleştirel düşünmeyi teşvik eden sorular yöneltilmeli, öğrenciler fikir, görüş ve düşüncelerini rahatlıkla paylaşabilmeleri için teşvik edilmelidir.

Örnek sorular

- Buna katılıyor musun?
- Ne düşünüyorsun?
- Neden öyle düşünüyorsun?
- Öyle olduğuna dair gerekçelerin ne?
- Nereden biliyorsun?
- Emin misin?
- Başka türlü olması da mümkün olabilir mi?

• Dijital teknolojiler, öğrencilere bir argüman, değerlendirme veya analiz sunma fırsatları sağlayarak eleştirel düşünmeyi destekleyebilir. Öğrenciler blog, wiki, sunum Podcast'ler, filmler veya animasyonlar oluşturarak görsel veya ses formatlarını kullanabilirler. Bunları oluştururken öğrenciler bir argüman geliştirmek ve iletmek için eleştirel düşünme becerilerini uygulayacaklar, dolayısıyla dijital okuryazarlık becerilerini geliştireceklerdir. Bu tarz çalışmalar öğrencileri yalnızca konu bilgisi üzerinde değil, aynı zamanda farklı teknoloji ve medyayı nasıl kullanacakları hususunda da eleştirel olarak düşünmeye teşvik edecektir.

• Teknoloji ayrıca öğrencilerin e-posta, çevrimiçi tartışmalar, forumlar, sohbet odaları, anlık mesajlaşma, video konferans gibi araçlar vasıtasıyla başka insanlarla iletişim kurmaları, onların görüş ve bakış açıları üzerinde düşünmeleri için de fırsatlar sağlar. Öğrencilerin bu araçlar vasıtasıyla başka kişilerle iletişim kurmalarını gerektiren görevler tasarlamak başkalarının görüşlerini değerlendirmeleri, sosyal ve kültürel farklılıkların anlam üzerindeki etkilerini sorgulamaları, karşılarındaki kişilere ne tür sorular soracakları ve onların sorularını nasıl yanıtlayacakları üzerine düşünmeleri için fırsat sağlayacaktır. Aynı zamanda uygun şekilde nasıl iletişim kuracaklarını ve dijital teknolojiler vasıtasıyla iletişim kurarken nasıl güvende kalacaklarını düşünmelerini teşvik edecektir.

Sınıfta eleştirel düşünmeyi teşvik etmek için ipuçları

- Öğrencileri soru sormaya, detaylandırmaya, fikirleri rasyonelleştirmeye, bilgilerin doğruluğu, değeri ve özgünlüğünü yargılamaya teşvik edin.
- Öğrencilere düşündürücü ve zorlayıcı sorular sorun; ilginç fikirler sunun, bu fikirleri tartışmaları ve analiz etmeleri için onları teşvik edin.
- Öğrencilerden bir fikrin veya belirli bir teknolojinin olumlu ve olumsuz yönlerini düşünmelerini isteyin.
- Yalnızca bir projenin sonunda değil, öğrenme süreci boyunca düşünmek için yeterli zaman olduğundan emin olun.
- Öğrenciler bir iddiayla karşılaştığında veya bir iddiada bulduklarında, onları bu iddia için başlangıç varsayımlarının neler olabileceği, iddiayı hangi kanıtların desteklediği ve söz konusu iddiadan hangi sonuçların ortaya çıkabileceği üzerine düşünmeye teşvik edin.
- Eleştirel düşünceyi ve analizi ödüllendirin. Bunları değerlendirme kriterleri haline getirin.

KÜLTÜREL VE SOSYAL FARKINDALIK

Başkalarıyla ve/veya başkaları tarafından oluşturulan dijital içerikler ve bu içeriklerle etkileşimimiz, içinde bulunduğumuz kültür ve toplumdaki bağımsız değildir. Kültürel ve sosyal farkındalık, dijital içeriğin oluşturulmasını ve onu anlayışımızı şekillendiren sosyal, kültürel ve tarihsel etkilerin olduğunu kabul etme yeteneğidir. Bu, kendimizin ve başkalarının bakış açılarının kültürel miras tarafından nasıl biçimlendirildiğini kavramayı ve dijital medyanın oluşturulup kullanıldığı sosyal ve kültürel bağlamların farkında olmayı içerir.

Dijital teknolojilerin gelişimi ve kullanımının yaygınlaşması gençlerin farklı kültürlerde ve ağlarda var olmalarına, farklı insanlarla çoklu etkileşimler kullanmalarına olanak sağlamıştır. Bu etkileşimlere, görüntüler ve sesler gibi farklı temsil modları aracılık etmektedir. Çok modlu metinleri çözümlenmek ise, oluşturulmalarını etkileyen sosyal ve kültürel uygulamaların anlaşılmasını gerektirir. Bu, öğrencilerin kültürel ve sosyal anlayış geliştirmelerinde önemlidir. Bu uygulamalara etkili bir şekilde katılabilmek için gençlerin, kültürel açıdan olumsuz anlamları başarılı bir şekilde müzakere etmek ve yorumlamak için gerekli sosyal anlayış geliştirmeleri gerekir. Bu anlayış, öğrencilerin aynı eylemlerin/içeriklerin farklı kültürlerde farklı anlamlara sahip olabileceğini ve farklı kültürlerde gerçekleşen uygulamaları anlamının gerekliliğini kavramalarını sağlar.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Kültürel ve sosyal anlayış, öğrencilerin dijital okuryazarlık gelişimini desteklemek için tasarlanan etkinliklerin temelini oluşturmalıdır. Öğrenciler, kendi dijital içeriklerini oluştururken ve başkalarıyla iletişim kurarken, kültürel referanslardan ve kendi dijital deneyimlerinden faydalanacaklardır. Örneğin, metinlerin tarzından, popüler kültürlerde deneyimledikleri görüntü ve seslerin kullanımından etkileneceklerdir. Hayal güçleri bile kültürel deneyime dayanacaktır. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farkındalıklarının geliştirilmesine katkı sağlamak için bu durum öğrenciler için daha açık hale getirilmelidir. Dijital içeriklerin ve uygulamaların oluşturulmasının arka planındaki sosyal ve kültürel etkiler üzerine düşünmeleri teşvik edilmelidir.

- Sınıfta dijital teknolojileri kullanmak, okul öğrenimi ve popüler kültür arasında bağlantı kurulmasına fırsat sağlamaktadır. Web sitelerini, filmleri veya fotoğrafları eleştirel biçimde incelemelerini gerektiren aktivitelerle öğrencilerin anlamı oluşturma ve iletme şeklinin kültürel anlayış ve deneyimlerden etkilendiğini kavramalarına yardımcı olunabilir.

Sınıfta kültürel ve sosyal anlayışı geliştirmek için ipuçları

- Öğrencilerden belirli bir metin veya medya parçasındaki kültürel etkileri tartışmalarını ve analiz etmelerini isteyebilirsiniz.
- Belirli bir konu veya öğrenme alanı hakkındaki anlayışlarını hangi kültürel ve sosyal etkilerin şekillendirdiğini düşünmeleri için onları teşvik edebilirsiniz.
- Dijital metinlerin ve içeriklerin anlamı nasıl iletildiğini ve farklı insanların buna nasıl tepki verdiğini tartışmalarını sağlayabilirsiniz.
- Öğrencilerden dijital bir içeriği farklı bir kültür ya da hedef kitle için yeniden düzenlemelerini isteyebilirsiniz.
- Başka bir ülkedeki bir okulla bağlantı kurabilir ve öğrencilerin ortak bir çalışma ortaya koymalarını sağlayabilirsiniz.

E- GÜVENLİK

Dijital okuryazarlığın e-güvenlik bileşeni internet ve cep telefonları gibi dijital teknolojileri kullanırken gerekli güvenlik uygulamaları hakkında bir anlayış geliştirilmesi ile ilgilidir. Dijital teknolojilerin uygun ve güvenli bir şekilde nasıl kullanılabileceğinin yanı sıra halka açık hale getirilen içerik türünün eleştirel bir bakış açısıyla nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bir anlayış geliştirmeyi içerir. Öğrencilerin dijital okuryazar olarak desteklenmeleri onların kendilerinin ve başkalarının teknolojiyi nasıl kullandıklarını sorgulayan, dijital teknolojileri kullanarak araştırma yaparken, iletişim kurarken, içerik oluştururken ve iş birliği yaparken güvende kalmak için akıllıca seçimler yapan yetkin ve seçici teknoloji kullanıcıları olmalarına katkıda bulunur.

Bu bileşenle ilgili becerilerin gelişiminin desteklenmesinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar

- Son yıllarda e-güvenlik gündemi, çocukları koruma vurgusundan, çocukların kendilerini sürekli olarak korumak için bilinçli kararlar vermelerini sağlayacak beceri, bilgi ve anlayışı geliştirmelerine destek olmak gerektiği fikrine doğru kaymıştır. Bu durum öğrencilere çevrimiçinde nasıl güvende olacaklarının öğretilmesinin yanı sıra öğrencilerin dijital teknolojiyi hangi bağlamda kullanırlarsa kullansınlar, güvenli ve uygun şekilde kullanmayı düşünmeleri için desteklenmelerini gerektirmektedir.
- Öğrencilerin belirli uygulamaların neden güvenli olmadığı ve nasıl daha güvenli hale getirilebileceği konusunda eleştirel biçimde düşünmeleri, çevrimiçi ortamda karşılaştıkları herhangi bir durumla ilgili sorular sormaları teşvik edilmelidir.
- E-güvenlik konuları hakkındaki bilgi ve anlayışlarını geliştirerek öğrencilerin çevrimiçi riskleri yönetmeleri ve yeni teknolojileri kullanırken kendileri için sorumluluk almaları için desteklenmeleri önemlidir. Bu, öğrencilerin hem okul içinde hem de okul dışında çevrimiçi olarak nasıl güvende kalacakları konusunda daha iyi bilgiye sahip olmalarını sağlayacaktır.

- Öğrencilere çevrimiçi güvenlik hakkında bilgi verilmelidir. Çevrimiçinde güvende kalma, siber zorbalık, kimlik hırsızlığı tehditleri, şifre oluşturma, kişisel bilgilerin korunması gibi hususlar konusunda öğrencilere tavsiyelerde bulunulmalıdır.
- Öğrencilerin “sahte haber” kavramı ile tanışmaları sağlanmalıdır. Öğrencilere çevrimiçinde görülen ve okunan her şeyin doğru olmadığı öğretilmelidir.
- Reklam ve promosyonlar çocuklar üzerinde oldukça etkilidir. Bu bakımdan çocukların gizli reklamcılık hakkında bilgilendirilmeleri önemlidir. Çocuklara çevrimiçi reklamları nasıl fark edebilecekleri öğretilmeli, kendilerini hedefleyen reklamları ve reklamların kendi hayatlarındaki yaygınlığını ve etkililiğini sorgulamaları sağlanmalıdır.
- Öğrenciler etik düşünceleri ve davranmaları için teşvik edilmelidir. Öğrencilerin çevrimiçi ortamda iyi davranmanın ne anlama geldiğini, kamusal ve özel dünyaların bulanık olduğu ortamlarda nasıl davranılacağını kavramaları önemlidir. Öğrencilere çevrimiçi ortamlarda paylaştıkları her türlü bilginin dijital bir iz bıraktığı ve bu izin kalıcı olduğu hatırlatılmalı; paylaşımlarına başkalarının verebileceği tepkiler üzerinde öğrenciler düşünmeye teşvik edilmelidir.

3

SINIFTA DİJİTAL OKURYAZARLIĞA TEŞVİK ETMEK

DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

• Teknoloji, öğretmeni uzman olarak konumlandırangeleneksel sınıf paradigmasını değiştirmiştir. Öğretmekten ziyade birlikte öğrenme söz konusudur. Birçok öğretmen için bunu kabul etmek zor olabilir. Ancak bu, paradigmada gözlenen değişimin olumsuz olduğu anlamına gelmez. Teknolojik değişimin hızla gerçekleştiği ve yayıldığı bir dünyada artık hepimiz birer öğreneniz. Bu bakımdan sorumluluklarını öğrencilerle paylaşmaya istekli öğretmenlerin ağ bağlantılı bir sınıfta rahat ve etkili olma olasılıkları daha yüksek olacaktır.

• Birçok öğretmen, farklı öğrenme tarzlarını desteklemek ve öğrencilerin ilgisini çekmek için sınıflarında teknolojiyi kullanmaktadır. Ancak öğretmenlerin bunu yenilikçi düşünmeyi, iş birliğine dayalı çalışmayı, etik uygulamaları teşvik edecek ve kendi mesleki gelişimlerini güçlendirecek şekilde yapmaları önemlidir.

• Dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi öğrencilerin hayatlarıyla bağlantı kuran, onları eleştirel, bağımsız öğrenenler olmaları için teşvik eden, iş birliğine dayalı ve yaratıcı öğrenme deneyimleri sağlayan bir sınıf ortamı oluşturulmasıyla mümkündür.

• Öğretmenlerin çalıştığı çevrenin gerçekliğinin kabul edilmesi gerekir. Örneğin birçok öğretmen, başarı göstergesi olarak geniş ölçekli başarı testlerinin sonuçlarının alınmasından dolayı baskı altındadır. Bu nedenle didaktik öğretim yöntemini daha az kullanmak isteseler de, kendilerini müfredatın veya müfredat içeriğinin anlatıcısı olarak konumlandırmaktadırlar. Ancak bilgi iletişim teknolojilerinin öğretim sürecinde aktif olarak kullanımı ve dijital okuryazarlık becerilerinin öğrencilere kazandırılması giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Öğretmenlerin, dijital okuryazarlığın öğrencilerin öğrenme süreçlerine nasıl katkı sağlayabileceğini ve sınıflarında dijital teknolojileri kullanarak dijital okuryazarlığı geliştirme sürecine kendilerinin nasıl katkıda bulunabileceklerini kavramaları gereklilik halini almıştır.

• Sınıfta dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, öğrencilerin bağımsız öğrenenler olma sürecini destekler. Kendileri için bilgi bulmaları ve seçmeleri, öğrendiklerini kendilerine özgü ve uygun yollarla iletmeleri, kendilerine özgü düşüncelerini ifade etmeleri ve dijital teknolojinin imkânları hakkında eleştirel düşünceleri desteklendiğinde öğrenciler, pasif bilgi alıcılarından aktif anlam oluşturuculara dönüşürler. Bu bakımdan öğrencilerin öz-yönelimli ve bağımsız öğrenenler olmaları için desteklenmeleri önemlidir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

- Bağımsız öğrenmenin desteklenmesi için okul ve öğrencilerin okul dışı deneyimleri arasında bağlantılar kurulması önemlidir. Bu, öğretmenlerin müfredat içeriğine odaklanmanın ötesine geçerek farklı türden kaynakları kullanmaları, öğrencilerin okul dışındaki hayatları ve kültürleriyle etkileşimde bulunmaları ile mümkün olur.
- Öğrencilerin bilgi çağının diliyle büyümüş olmaları, bu dilin bilgisine de sahip oldukları anlamına gelmez. Başka bir deyişle öğrencilerin teknoloji kullanımında başarılı olmaları, dijital okuryazar olduklarını göstermemektedir. Bu bakımdan derslerin tasarlanması ve uygulanması sürecinde teknoloji okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığın farklı birer beceri olduğu ve öğrencilerin temel okuryazarlık becerilerinden yoksun olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde ders kitapları, alıştırma kitapları, yazılı metinler gibi geleneksel araçlar kullanılırken, dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde kullanılacak araçlar çok daha çeşitlidir. Bu yüzden bulut bilişim, ders yazılımı, multimedya slaytları, oyuna dayalı öğrenme, eğitim videoları, sesli öğrenme, dijital üretim, dijital cihazlarla etkileşim gibi çok ve çeşitli yöntem ve araçlar kullanılarak öğrencilerin sanal ve fiziksel dünyayı birleştirmelerini mümkün kılan otantik öğrenme deneyimleri sağlanmalıdır.
- Öğrenme ve öğretme sürecinin sorumlulukları öğrencilerle paylaşılmalıdır. Sorumluluk aktarımı öğretmenden öğrenciye aşamalı olarak gerçekleştirilmelidir. Gençler karar vericiler, sosyal değişimin ortakları ve temsilcileri olarak kabul edilmelidir.
- Öğretmenler kendilerini uzman ve öğreten olarak değil, kolaylaştırıcılar ve birlikte öğrenenler olarak konumlandırılmalıdır. Gençlerin yanında güvenilir rehberler ve yaşam boyu öğrenenler rolünü üstlenmelidirler.
- Öğretmenler öğrenmeyi geliştirmek, öğretim hedeflerine ulaşmak ve öğrenci başarısını değerlendirmek için teknolojinin nasıl kullanılacağı konusunda mesleki gelişim eğitimleri almalı ve kendilerini geliştirmelidirler.
- Öğretmenler okul, ev ve toplum arasında bağlantılar kurmalarına yardımcı olmak için öğrencilere hem çevrimiçi hem de çevrimdışı fırsatlar sunmalıdırlar.
- Dijital teknoloji kullanımı bir hak ve sorumluluk olarak konumlandırılmalıdır. Öğrencilere teknolojik araçlarla geliştirilmiş özgün öğrenme fırsatları sağlanmalı; teknolojinin olumlu ve sosyal kullanımları desteklenmelidir.

- Çevrimiçi ve çevrimdışı uygulamalarda sadece güvenliğe değil, aynı zamanda tüm dijital okuryazarlık becerileri ve yetkinliklerine odaklanılmalıdır.
- Dersler karakter ve ahlâk eğitiminin geleneksel yönlerinin yanı sıra yurttaşlık eğitiminin daha geniş bir yorumu üzerine inşa edilmelidir.
- Dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılması sadece tek bir dersin konusu olarak görülmemeli, her derste bu becerilerin kazandırılmasına yönelik etkinliklere yer verilmelidir.
- Öğrencilere sadece talimatları izlemeye veya bir kullanıcı ara yüzünü hızlı bir şekilde anlamaya hazırlayacak beceriler öğretilmemelidir. Bunun yerine, öğrencilerin yeni ve dinamik çözümler geliştirmek için teknolojileri birleştirmelerine ve oluşturmalarına olanak sağlanmalıdır.
- Öğrenciler dijital dünyada, yalnızca çevrimiçi bilgi bulabilmekle kalmayıp, aynı zamanda ulaştıkları bilgilerin kalitesini ve geçerliliğini de belirleyebilmelidir. Bu bakımdan öğrencilere nereye bakacakları ve ihtiyaç duydukları bilgileri nasıl bulacakları konusunda rehberlik edilmelidir.
- Sorunların dijital perspektiflerden görünmesi sağlanmalıdır. Öğrenciler bir problemi analiz edebilmek ve çözmek için dijital araçları nasıl kullanacaklarını belirleyebilmelidir.
- Öğrenciler, geçmişte kullandıkları araçlara güvenmek yerine, değişen ve gelişen dijital araçları takip etmeleri, bunları en doğru şekilde nasıl kullanabileceklerini değerlendirmeleri için teşvik edilmelidir. Bu, öğretmenler için de geçerli bir durumdur.
- Yazılımlar ve bunların kullanılması için ihtiyaç duyulan beceriler sürekli olarak değişmekte ve gelişmektedir. Örneğin, elektronik tablolarda uzman olmak geçmişte önemli bir nicel beceri seti iken, şimdi Tableau (tablo) gibi görselleştirme araçlarında uzman olmak giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu nedenle öğrencilerin yeni araçları kullanabilmeyi hızla öğrenebilmeleri ve bunları kullanmak için gerekli becerileri ivedi bir şekilde edinmeleri gerekmektedir.
- Öğrenciler, dijital çözümler tasarımları ve oluşturmaları konusunda teşvik edilmelidir. Kendi dijital araçlarını geliştirmelerine veya özelleştirmelerine izin veren bir beceri seti oluşturmalıdırlar. Örneğin, anket sonuçlarının toplanmasını otomatikleştirmek için bir web formu oluşturabilmeli ve sonuçları analiz için bir elektronik tabloya çıkarabilmelidirler.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

- Birçok öğrenci zaten geniş bir dijital araç yelpazesini rahatça kullanmaktadır. Ancak bu, aynı araçları öğrenme amacıyla nasıl kullanacaklarını bildikleri anlamına gelmemektedir. Teknoloji kullanımı sezgisel olarak öğrenilememektedir. Bu nedenle öğrencilere teknolojiyi kendi öğrenmelerini destekleyebilecek şekilde nasıl kullanabilecekleri konusunda rehberlik yapılmalıdır.
- Teknoloji, geleneksel öğrenim etkinliklerinin yerini almamalıdır. Bunun yerine, problemleri çözmek ve özgün ürünler ortaya koymak için öğrencilere teknolojiyi kullanma fırsatları verilmelidir.
- Dijital okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi için bir yaklaşım geliştirirken dijital okuryazarlığın ölçülecek değil, daha çok karakterize edilecek bir nitelik olarak düşünülmesi önemlidir. Dijital okuryazarlığın, konu bilgisinin ek bir boyutu olarak görülmesi ve buna göre değerlendirilmesi ölçülmesini kolaylaştıracaktır. Beceri gelişiminin süreç içerisinde gerçekleştiği göz önünde bulundurularak dijital okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesinde otantik değerlendirme yaklaşımının benimsenmesi, ölçme araçlarının bu yaklaşım doğrultusunda tasarlanması ve uygulanması doğru olacaktır. Akran değerlendirme ve öz değerlendirme araçları dijital okuryazarlığın değerlendirilmesinde kullanılabilir. Öğrenci değerlendirmesi, öğrencileri kendi öğrenme süreçleri üzerinde düşünmeye teşvik eder ve kendi değerlendirmelerine katılmalarına imkân tanır. Öğrencilerin ilerlemesinin değerlendirilmesinde öz değerlendirme formları kullanılacak ise, bu formların öğretmenlerin öğrenci çalışmasını değerlendirirken kullandıkları kriterleri içermesine dikkat edilmelidir. Dijital portfolyolar da öğrencilerin gelişimini izlemek ve öğrencilere ilerlemeleri hakkında geri bildirim vermek amacıyla kullanılabilir.

NELER YAPABİLİRSİNİZ?

1. Eleştirel düşünmenin önemini vurgulayın.

Bugün tükettiğimiz medyanın çoğu, bazıları diğerlerinden daha güvenilir olan çevrimiçi kaynaklardan gelmektedir. İnternet bağlantısı olan herkes için bu kadar çok bilginin kolayca erişilebilir olması olumlu bir nitelik olarak görülebilir. Ancak bu durum öğrencilerin bilinçaltı mesajlara, yanlış bilgilere ve sahte haberlere daha duyarlı olmaları gerektiği anlamına da gelmektedir. Öğrencilerin eleştirel bilgi tüketicileri olmaları önemlidir. Bu bakımdan öğrenciler soru sormaya, doğrudan kaynağa giderek objektifliği kontrol etmeye ve sorularına doğru cevaplar bulmak için araştırmaya yönlendirilmelidir.

2. Öğretmek ve iş birliği yapmak için sosyal medyayı kullanın.

Bugünün öğrencileri sosyal medyada zaten aktifler ve çoğu, sosyal medyayı kullanmakta öğretmenlerinden daha becerikli durumdadır. Bu nedenle eğitimin odak noktası, öğrencileri sosyal medyanın giriş ve çıkışları ile tanıştırmak değil, sosyal medyanın eğitim bağlamında nasıl kullanılabileceğini göstermek olmalıdır. Örneğin Pinterest panoları grup projelerinde geri bildirim sağlamak ve almak için; Twitter araştırma amacıyla anketler oluşturmak veya uzman kaynakları bulmak için; Facebook veya LinkedIn grupları akranlarla bağlantı kurmak ve iş birliği yapmak için kullanılabilir.

3. İntihalden nasıl kaçınılacağı konusunda rehberlik sağlayın.

İnternet intihalin gerçekleşme şeklini değiştirmiştir ve öğrenciler bile artık intihal riski altında olabilmektedirler. Birçok öğrenci, intihalin ne olduğu ve bundan nasıl kaçınılacağı konusunda yeteri kadar bilgi sahibi değildir. Öğrenciler genellikle orijinal çalışmadan uygun şekilde alıntı yapmadan, çevrimiçi buldukları fikirleri ödünç almakta veya cümleleri kullanmaktadırlar. Öğrencilere alıntılar ve referansları kullanarak bir tartışmayı uygun şekilde nasıl destekleyebilecekleri ve intihalden nasıl kaçınabilecekleri konusunda rehberlik edilmelidir.

4. Öğrencilere çevrimiçi kimliklerini yönetmeyi öğretin.

Bilinçli olarak yönetip yönetmediğimizden bağımsız olarak hepimiz çevrimiçi bir kimliğe sahibiz ve bağlandığımız her dijital ortama bir ayak izi bırakmaktayız. Sosyal medyayı kullanarak büyüyen öğrencilerin, verilerinin çevrimiçi olarak saklandığını kabul etme olasılıkları daha yüksektir. Ancak yine de gizlilik ayarlarını yönetme, gizlilik politikalarını okuma, yüz yüze etkileşimlerde olduğu gibi çevrimiçinde de saygılı olma, doğru bilgi ve içerik paylaşımında bulunarak çevrimiçi

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > NELER YAPABİLİRSİNİZ?

kimliklerini yönetme ve bütün bunlar aracılığıyla olumlu bir kimliğin nasıl oluşturabileceği konularında öğrencilere rehberlik etmek gereklidir.

5. Öğrencilerin dijital dikkat dağıtıcı unsurları yönetmelerine yardımcı olun.

Dijital araçlar ve çevrimiçi kaynaklar, öğrenimi birçok yönden daha etkili kılsa da yeni dikkat dağıtıcı unsurları da beraberinde getirmiştir. Birçoğumuz kendimizi mesafeli ve bitkin hissetmemize neden olan ve hatta çevrimiçi deneyimlerden aldığımız keyfi azaltan dijital dikkat dağınıklığı ile mücadele etmekteyiz. Birden fazla medya akışıyla uğraşmak, öğrencileri çoklu göreve yönlendirebilir; ancak çoklu görev yapan öğrencilerin daha düşük notlara sahip olduğu düşünülürse bu her zaman iyi bir şey değildir. Öğrenme ve profesyonel amaçlar için dijital araçları kullanırken dikkat dağıtıcı unsurları yönetme yeteneği gözden kaçırılmaması gereken bir başka dijital okuryazarlık becerisidir. Dikkat dağıtıcı yönetim stratejilerinin bazıları gün boyunca teknik molalar vermek, ders çalışırken bildirimleri sessize almak, teknoloji kullanımıyla ilgili hedefler belirlemektir.

6. Uygulama için özgün bağlamlar sağlayın.

Dijital okuryazarlığı öğretmenin bir diğer yolu, gerçek dünyadaki kullanımlarını yansıtacak şekilde kullanma pratiği yapmaları için öğrencilere fırsatlar sağlamaktır. Bunun için öğrencilerin kendi web sitelerini ve uygulamalarını oluşturmalarına ve çevrimiçi tartışmalara katılma pratiği yapmalarına imkân sağlayan etkinlikler tasarlanabilir. Örneğin, öğrencilere çevrimiçi kimliklerini yönetmenin önemini öğretirken, onlardan potansiyel bir işverenin ne göreceğini öğrenmek için kendilerini çevrimiçi olarak araştırmalarını isteyebilirsiniz. Sonrasında bulguları hakkında bir tartışma ortamı oluşturabilir ve gurur duydukları bazı özelliklerinin yanı sıra değiştirmek istedikleri bazı özelliklerini listelemelerini sağlayabilirsiniz.

7. Öğrencileri konfor alanlarının dışına yönlendirin.

Teknoloji söz konusu olduğunda hepimizin bir konfor (rahat) alanı vardır. Ancak öğrencilerin yenilikçi ve çok yönlü teknoloji kullanıcıları olmalarını istiyorsak, mümkün olduğunca onları konfor alanlarının dışına çıkarmak gerekmektedir. Elbette bu, her öğrenci için farklı bir anlama gelecektir. Örneğin, bazı öğrenciler, Twitter veya Instagram'da kısa paragraflar ve hashtag'ler vasıtasıyla iletişim kurmakta ustalaşmış olabilirler. Bu öğrenciler için rahatlık alanından çıkmak, fikirlerini daha derinlemesine bir blog yazısı aracılığıyla paylaşmak anlamına gelebilir. Bazı öğrenciler ise bloglama konusunda yeterli deneyime sahip olabilirler; bu durumda video günlükleri veya podcast'ler gibi kullanıma daha hazır uygulamaları denemekle ilgilenebilirler. Durum ne olursa olsun öğrencilere daha fazla seçim özgürlüğü vermek, onları teknolojiyi yeni ve yaratıcı yollarla kullanmaya teşvik etmek önemlidir.

8. Dijital vatandaşlığı dersinizin temel bir parçası haline getirin ve etik dijital davranışı modelleyin.

Dijital vatandaşlık, en genel tanımıyla teknolojinin uygun ve sorumlu kullanımınıdır. Bunun için gerekli olan bilgi, beceri ve yeterlilikleri öğrencilere kazandırmak ve onlar için olumlu bir rol model olmak önemlidir. İyi birer dijital vatandaş olmaları konusunda öğrencilerinize yardımcı olmak için dijital vatandaşlığın şu bileşenleri/öğeleri üzerinde durmak önem arz etmektedir:

- **Parolalar:** Öğrencilere güçlü parola oluşturmanın önemi hakkında bilgi verilmeli; onlara güvenli parolaların ve sistemlerin/uygulamaların nasıl oluşturulacağı öğretilmelidir.
- **Gizlilik:** Öğrencilere adres, telefon numaraları gibi hassas kişisel bilgileri nasıl koruyacakları, sosyal medyada nelerin yayınlanıp yayınlanmayacağı, bilgisayar korsanlarının kişisel bilgileri nasıl ve hangi amaçlarla kullanabilecekleri konularında öğretim yapılmalıdır.
- **Kişisel Bilgiler:** Hangi bilgilerin, hangi araçlarla paylaşılmasının uygun olacağı öğrencilere öğretilmelidir.
- **Fotoğraflar:** Coğrafi etiketleme, yüz tanıma yazılımı ve fotoğraf yayınlamayla ilgili genel güvenlik önlemleri hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.
- **Mülkiyet ve İzin:** Çevrimiçi içeriklerin ve çalışmaların telif hakkı ve mülkiyet hakkı yasalarıyla korunduğu, bu içerik ve çalışmalardan intihal yapmadan nasıl yararlanabilecekleri, çevrimiçi kaynaklardan bilgi kullanıldığında uygun şekilde nasıl alıntı yapılabileceği öğretilmelidir.
- **Koruma:** Virüsler, siber tehditler, kimlik avı, siber zorbalık gibi konular açıklanmalı ve bunlardan nasıl korunabilecekleri hakkında bilgi verilmelidir. Siber suçların yaygınlaştığı bir çağda, öğrencilere çevrimiçi güvenliğin temellerinin, güçlü parolaların nasıl oluşturulacağını ve gizlilik ayarlarının nasıl kullanılacağını öğretmek bir gereklilik haline almıştır. Yaşı daha büyük öğrencilere çevrimiçi korsanlık, sanal kişisel ağlar (VPN'ler) ve veri şifreleme gibi daha gelişmiş güvenlik sorunları ve taktikleri hakkında bilgi verilebilir.
- **Profesyonellik:** Öğrencilerin küresel olarak bağlantılı bir alanda bilinçli ve profesyonel olmalarına yönelik öğretim yapılmalıdır.
- **Kişisel Marka:** Öğrencilere çevrimiçi kimliklerini (dijital dövme olarak da adlandırılır) ve dijital markalarını nasıl kontrol edebilecekleri öğretilmelidir. Öğrencilerin, dijital ayak izlerinin olası sonuçlarını kavramaları sağlanmalıdır.

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > NELER YAPABİLİRSİNİZ?

• İş birliği: Teknoloji sayesinde bireyler ve ekipler arasında iş birliği yapmak artık oldukça kolay bir hale gelmiştir. Öğrencilere sanal olarak iş birliğinin nasıl yapılacağını öğretmek, onlara akademik ve profesyonel kariyerlerinin tamamı boyunca yardımcı olabilecek bir beceriyi edinmelerini sağlayacaktır. Öğrenciler, sanal iş birliği oluşturmada kullanabilecekleri mevcut araçlar (Google Apps, Google Hangouts, Skype vb.) ve bunları en iyi şekilde nasıl kullanabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmalıdır.

9. Dijital bir sınıf için temel teknoloji gereksinimleri hakkında bilgi verin.

Dijital bir sınıf oluşturmaya başlamak için ihtiyaç duyulan bazı temel araçlar şunlardır:

- Dijital cihazlar: Dizüstü bilgisayarlar, iPads veya masaüstü bilgisayarlar.
- Dijital takvimler: Böylece öğrenciler ve ebeveynler ödev teslim ve sınav tarihlerini takip edebilirler.
- Bir sınıf web sitesi: Öğrenciler ve ebeveynler için güncellemeleri bildirebileceğiniz ve kaynakları yükleyebileceğiniz bir web sitesi oluşturun.
- Öğrenci e-postası: Bu, kendi dijital cihazları olan daha büyük öğrenciler için daha uygun olacaktır.

10. Meslektaşlarınızla iş birliği yapın.

Öğrencilerin teknolojiyi kullanarak bilgiyi inşa etmelerine olanak tanıyan dersler ve etkinlikler tasarlamak için meslektaşlarınızla iş birliği yapın. Meslektaşlarınızla dijital okuryazarlığı derslerinizin doğal bir parçası haline getirmek için meslektaşlarınızla görüş alışverişinde bulunabilir ve onların dijital okuryazarlığı kendi derslerinin müfredatıyla nasıl bütünleştirdikleri hakkında bilgi edinebilirsiniz. Müfredatlar arası planlama yapmak için farklı branşlardan öğretmenlerle bir araya gelebilirsiniz.

11. Google'ın ötesine geçin.

Arama motorları güçlü araçlardır. Bir bilgisayara ve internete erişimi olan öğrenciler, arama motorlarını kullanarak yalnızca basit sorulara değil, aynı zamanda oldukça karmaşık sorunlara da yanıtlar bulabilirler. Ancak, arama motorlarını kullanarak yanıtı ulaşmak derin öğrenme için yeterli değildir.

- Öğrencilerin güvenilir ve güvenilirmez bir kaynak arasındaki farkı bilmeleri gerekir. Öğrencilere kaynakları değerlendirmeyi ve sorgulamayı öğretmelisiniz.

Örnek sorular

- Kaynak akademik bir web sitesi mi yoksa bir pazarlama şirketi mi?
- Kaynak en son ne zaman güncellendi?
- Bu kaynağa referans olan başka siteler var mı?
- Bilgiler nesnel mi yoksa önyargılı bir dilde mi sunuluyor?
- Kaynakta yer alan bilgilerin ya da içeriğin sorumluluğunu üstlenen birileri var mı?

- Öğrencilere aramayı neden yaptıklarını açıklayın. Onları ulaştıkları bilgileri kullanarak sonuç çıkarmaları için teşvik edin. Öğrenciler arama motorlarını kullanarak yanıtla ulaşabilirler, ancak sadece onları yanıtla götüren mantığı ezberlemişlerse bu aramanın herhangi bir faydası olmayacaktır.

- Öğrencilerin arama motorlarını kullanarak buldukları yanıtları ve bilgileri özgün bir şekilde kullanmalarını sağlayın. Örneğin, bilimsel bir prensibe ilişkin bir bilgiye ulaşımlarsa, bu bilgiyi kullanarak bir deney tasarımlarını ve bunu videoya kaydetmelerini isteyebilirsiniz. Yanıtlarını nasıl oluşturduklarına ilişkin bir podcast hazırlamalarını ya da buldukları bilgileri kullanarak bir makale yazmalarını isteyebilirsiniz.

4

YARARLANILAN KAYNAKLAR

University of San Diego. Teaching Digital Literacy in the Classroom.

Erişim adresi: <https://onlinedegrees.sandiego.edu/teaching-digital-literacy-in-the-classroom/>.

Erişim tarihi: 29.09.2020

University of South Australia. Digital Literacy.

Erişim adresi: <https://www.library.unisa.edu.au/teaching/digital-literacy/>.

Erişim tarihi: 29.09.2020

British Columbia. Gov.bc.ca. The Official website of the Government of British Columbia. BC's Digital Literacy Framework.

Erişim adresi: <https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/education/kindergarten-to-grade-12/teach/teaching-tools/digital-literacy-framework.pdf>.

Erişim tarihi: 29.09.2020

Digital Literacy for Middle School. Malloff, T. (2013). Digital Literacy Engaging Middle Schoolers. Erişim adresi: <https://sites.google.com/site/digitalliteracyformiddleschool/home>.

Erişim tarihi: 29.09.2020

informED. 7 Ways to Teach Digital literacy.

Erişim adresi: <https://www.opencolleges.edu.au/informed/edtech-integration/7-ways-teach-digital-literacy/>.

Erişim tarihi: 29.09.2020

Purposeful Technology-Constructing Meaning in 21st Century Schools. How Can we Embed Digital Literacy into the classroom?

Erişim adresi: <http://purposefultechnology.weebly.com/how-can-we-embed-digital-literacy-in-the-classroom.html>

Erişim tarihi: 08.10.2020

Educause Review. From Written to Digital: The New Literacy.

Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2016/3/from-written-to-digital-the-new-literacy>.

Erişim tarihi: 28.09.2020

EmergingEdTech. Walsh, K. (2017). 5 Selected Frameworks for Teaching and Promoting Digital Literacy.

Erişim adresi: <https://www.emergingedtech.com/2017/09/selected-frameworks-for-teaching-digital-literacy/>

Erişim tarihi: 29.09.2020

AIMS. Digital Skills and Digital Literacy: European Union policy actions. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens.

Erişim adresi: <http://aims.fao.org/activity/blog/digital-skills-and-digital-literacy-european-union-policy-actions>.

Erişim tarihi: 28.09.2020

Prasertsin, U. (2018). Development of digital literacy indicators for Thai undergraduate students using mixed method research.

Kasetsart Journal of Social Sciences 39 (2018) 215e221 journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/kjss>

Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452315116301254>.

Erişim tarihi: 28.09.2020

JICS. 7 Elements of Digital Literacy.

Erişim adresi: <https://www.jisc.ac.uk/sites/default/files/7-elements.png>

Erişim tarihi: 28.09.2020

Media Smarts Canada's Centre for Digital and Media Literacy. Digital Literacy Fundamentals.

Erişim adresi: <https://mediasmarts.ca/digital-media-literacy/general-information/digital-media-literacy-fundamentals/digital-literacy-fundamentals>.

Erişim tarihi: 28.09.2020

DİJİTAL OKURYAZARLIK | ÖĞRETMEN KILAVUZU

50

DİJİTAL OKURYAZARLIK > ÖĞRETMEN KILAVUZU > YARARLANILAN KAYNAKLAR

Media Smarts Canada's Centre for Digital and Media Literacy. Digital Literacy 101.
Erişim adresi: <https://mediasmarts.ca/teacher-resources/digital-literacy-101>
Erişim tarihi: 08.10.2020

University Libraries Virginia Tech. Digital Literacy Framework Toolkit Fall 2019.
Erişim adresi: <http://odyssey.lib.vt.edu/files/original/aff90041dcc7624532a3ab94e9277560a232485.pdf>
Erişim tarihi: 08.10.2020

National Foundation for Educational Research (NFER). Digital Literacy Across the Curriculum. Futurelab handbook.
Erişim adresi: <https://www.nfer.ac.uk/publications/FUTLo6/FUTLo6.pdf>
Erişim tarihi: 08.10.2020

Literacy Information and Communication System (LINCS). Integrating Digital Literacy into English language Instruction Companion Learning Resource.
Erişim adresi: https://lincs.ed.gov/sites/default/files/LINCS_CLR-2_508.pdf
Erişim tarihi: 08.10.2020

Cambridge Assessment International Education. Cambridge primary Digital Literacy Curriculum Outline.
Erişim adresi: <https://www.cambridgeinternational.org/Images/554149-cambridge-primary-curriculum-outline-digital-literacy.pdf>
Erişim tarihi: 08.10.2020

meb.gov.tr

meb.gov.tr